

Matchfixning – en global utmaning

Jens Sejer Andersen, Idrættens Analyseinstitut i Danmark och internationell chef för kunskapscentret Play the Game

Uppgjorda matcher har under senare år blivit ett stort hot mot idrotten. Ingen tvivlar på att matchfixning har potential att skada idrottens kulturella och kommersiella värden, men det finns en stor osäkerhet om hur problemet ska bekämpas och vem som ska betala.

Normalt får inte matcherna i de lägre nivåerna av afrikansk fotboll någon större internationell uppmärksamhet. Men den 6 juli 2013 skapades det rubriker världen över när två klubbar, Police Machine FC och Plateau United Feeders, i slutspelet om kvalplatsen till Nigerias division 3, besegrade sina motståndare med 67–0 respektive 79–0.¹ De två matcherna avslutades samtidigt i samma stad för att undvika uppgjort spel men något tyder på att detta inte lyckades. Efter pausställningarna 6–0 och 7–0 satte de två klubbarna igång med ett målraseri som de i slutändan inte fick någon glädje av. Det nigerianska fotbollsförbundet, som har haft egna imageproblem att kämpa med genom åren, tog i med hårdhandskarna: samtliga spelare, lagledare och domare dömdes till livstids avstängning och klubbarna sattes i karantän i tio år.

Liknande uppenbart korrupta beteenden och liknande hårda konsekvenser är fortfarande mer undantag än regel i kampen mot uppgjorda matcher, ett hot mot idrottens värderingar och samhällets lag och rätt, som under de senaste fem åren i allt större utsträckning uppmärksammas offentligt. Hotet är mest känt som *matchfixning*.

Redan under år 2005 reagerade flera statsägda europeiska spelföretag genom att etablera ett samarbete som övervakar misstänkta mönster i spel

1 Se listan över spelarna och tjänstemännen som sattes i karantän (2013). *146 goals:>NNL publish names, photograph.*

på idrottstävlingar. Innan dess hade det Internationella cricketförbundet (ICC) grundat en egen intern övervakningsenhet som en reaktion på att en av sportens största idoler, sydafrikanen Hansi Cronje, erkände samarbete med illegala indiska spelsyndikat.

Trots detta, och trots den kanadensiska journalisten och forskaren Declan Hills varningssignaler om matchfixningens omfattning vid Play the Game-konferensen 2005 i Köpenhamn, förhöll sig idrottsorganisationer och ansvariga politiker länge skeptiska eller avvisande gentemot matchfixning som ett allvarligt hot. En rad skandaler och polisundersökningar, bland annat uppnystandet av det internationella nätverket bakom den tyska fotbollsdomaren Robert Hoyzer samt den italienska Calciopoli-skandalen², fick dock idrotten att ändra sin hållning under de nästkommande åren. I Asien och i ett flertal europeiska länder uppdagades exempel på organiserad matchfixning i nationella ligor. I efterhand gick det att se ett mönster och ett växande hot mot idrotten.³ Under år 2013 inträffade också flera händelser som bekräftade förekomsten av matchfixning. Det finns i dag en anhopning av idrottsorganisationer, spelföretag, polismyndigheter, regeringar, ministrar, massmedier, spelarfack och många andra aktörer som vill utmärka sig som bekämpare av matchfixning och den organiserade kriminalitet som ofta, men inte alltid, står bakom.

Operation VETO

Under år 2013 offentliggjorde det europeiska polissamarbetet Europol resultatet av den hittills mest omfattande undersökningen av ett matchfixningsnätverk: Operation VETO.⁴ Operationen uppdagade 380 förmodat uppgjorda matcher i fotboll i Europa inklusive VM- och EM-kvalmatcher, två Champions League-matcher och andra högt profilerade matcher. Dessutom uppdagade undersökningen ungefär 300 misstänkta matcher i Afrika, Asien och i Syd- och Centralamerika. 425 fotbollsledare, spelare, tjänstemän

2 World Soccer. *The Calciopoli Scandal*.

3 Oxford Research A/S. (2010). *Examination of threats to the integrity of sports*.

4 Pressmeddelande från Europol 6 februari 2013.

och kriminella från 15 länder misstänktes vara inblandade. Det ekonomiska värdet fastslogs till över åtta miljoner euro i illegala spelvinster, varav en fjärdedel skulle utbetalas till de män som låg bakom själva organiseringen.

Utöver dokumentationen om var de uppgjorda matcherna sker och hur de går till, visade Operation VETO också hur svårt efterforskningsarbetet är i dessa fall. Enstaka matcher involverade aktörer i upp till tio länder. Det är fortfarande oklart hur många av de 425 misstänkta som kommer att kunna dömas.

Världen över är det stor skillnad i lagstiftningen som rör spel och idrott. En kartläggning av lagstiftning mot matchfixning i EU-länderna, gjord för EU-kommissionen under 2012, visar att dessa lagbrott tillhör mycket olika delar av lagstiftningen och tjänar olika mål i de enskilda länderna.⁵ I ett antal länder är inte alla former av matchfixning i praktiken straffbara. Dessutom drog rapporten slutsatsen att de största hindren för kampen mot matchfixning var operationella snarare än juridiska.

Skillnad på dopning och matchfixning

Som ett led i kampen mot dopning bildade ett antal regeringar och idrottsorganisationer organisationen World Anti-Doping Agency (WADA) år 1999. Några, men inte alla, erfarenheter från det arbetet kan överföras till kampen mot detta nya hot mot idrottens integritet. Företeelserna är både principiellt och praktiskt olika.

En betydande principiell olikhet är att doparna fuskar för att vinna och de är därför i harmoni med delar av idrottens, i varje fall toppidrottens, logik. De som är involverade i uppgjorda matcher gör sig däremot besvär för att förlora eller uppnå ett på förhand avtalat resultat. Man kan säga att på det sätt som dopning försvagar sportens oförutsägbarhet, eliminerar uppgjorda matcher detta element helt och hållet. På grund av detta är matchfixning, i högre grad än dopning, ett fundamentalt hot mot idrottens kulturella och kommersiella värde. Detta kan vara en anledning till att den internationella idrotten varit snabbare med att agera mot hotet från matchfixning än mot

5 KEA European Affairs. (2012). *Match-fixing in sport*, s. 2.

utbredningen av dopning. Under det senaste århundradet verkar idrotten oftast endast ha tillhandahållit ett symboliskt motstånd mot dopning.

Även på den praktiska nivån finns det skillnader. Det är särskilt svårt att undersöka förekomsten av matchfixning och föra det i bevis. Det går inte att genom blod- och urintester konstatera, och bevisa, om en utövare underpresterar. Många spelföretag samt enskilda internationella idrottsorganisationer övervakar i dag händelserna på spelmarknaden via så kallade "early warning systems". Systemen gör det möjligt att stoppa spel eller övervaka misstänkta matcher extra noga. Men denna övervakning kan sällan vara det enda beviset för matchfixning. Dessutom täcker övervakningssystemen oftast bara in en begränsad del av den globala spelmarknaden, företrädesvis den i Europa.

För att bevisa förekomsten av uppgjorda matcher krävs det oftast en kombination av vittnesutsagor, telefonavlyssning och annan övervakning. Dessa former av undersökningar har klubbar och idrottsförbund varken resurser, expertis eller lagliga befogenheter till. Polisen måste ta hand om dessa uppgifter men de saknar ofta en säker laggrund att handla efter, eller så prioriteras andra uppgifter högre.

Slutligen har de som organiserar uppgjorda matcher den stora fördelen att det är betydligt lättare att flytta information på datorer över landsgränser än till exempel dopningsämnen, narkotika, vapen, prostituerade eller piratkopierade varor. Därför heter det ofta att de som organiserar matchfixning opererar inom ett fält som kännetecknas av "low risk, high profit".

Världens idrottsministrar kallar till kamp

Gemensamt för kampen mot dopning och kampen mot matchfixning är behovet av internationell koordination. I detta sammanhang togs ett viktigt steg framåt i maj 2013 i Berlin när idrottsministrar och departements-tjänstemän från omkring 125 länder möttes på ett av de få gemensamma mötena, världsidrottskonferensen MINEPS V. I konferensens slutförklaring sände länderna en klar signal om att trappa upp kampen mot korrup-tion på flera nivåer, bland annat genom att "stötta Europarådets aktiviteter

med att utveckla en möjlig internationell konvention mot manipulering av idrottstävlingar”.⁶

Europarådet själva har varit ledande i arbetet med att skapa politisk uppmärksamhet om matchfixning och överbevisa regeringarna. Under 2013 fick Europarådet slutligen mandat från regeringarna för att inleda förhandlingar om en öppen, internationell konvention mot matchfixning. Konventionen vänder sig också till länder utanför Europa. Länder som Australien, Nya Zeeland, Kanada, Japan och Marocko har redan visat intresse.

Enkelt problem men svårt att lösa

Utmaningen kan verka enkel: Synen på korruption i vardagslivet kan skilja sig åt i olika delar av världen, men idén om att man inom idrotten är förpliktigad till att göra sitt bästa för att vinna och idén om att det är oetiskt att förlora med vilja är närmast universella. Det finns dessutom en bred enighet om att det är skadligt för både idrotten och samhället om idrottstävlingar och tillhörande spel om pengar genomsyras av organiserad kriminalitet. Det är lätt att förenas runt bilder av fiender bestående av asiatiska gangstrar som från skumma spelhålor eller lyxhotell styr gränsöverskridande nätverk av underhuggare som sliter i och hotar sårbara idrottsutövare världen över att bedra medspelare, publik och gamblare.

Men på samma sätt som hotet är enkelt att förstå, lika komplicerat är det att bekämpa det. Bland annat är det nödvändigt att skapa uppmärksamhet på flera områden om den internationella insatsen ska bära frukt:

Det måste finnas en hållbar definition av begreppet matchfixning som kan användas både i de vanliga domstolarna och inom idrottens interna rättssystem, och som tar hänsyn till utövarnas rättssäkerhet.

- Det måste göras skillnad mellan de former av matchfixning som skadar idrotten och de former som dessutom hotar samhällets rättsordning.
- Det saknas i stor grad dokumentation och data om såväl matchfixning som illegalt spel.

6 UNESCO. (2013). *Declaration of Berlin from MINEPS V*.

- Det måste i varje land upprättas ett effektivt samarbete mellan de relevanta aktörerna i bekämpningen av matchfixning: idrottsorganisationer, spelföretag, spelmyndigheter, polis och domstol, ministrar med flera.
- Det måste ske en liknande koordinering i världen, bland annat genom en global övervakning av spel på internet samt snabb insamling och utbyte av upplysningar om fall, förbund, organisationer, klubbar och personer.
- Det måste finnas en balans mellan att säkra idrottens och föreningslivets självstyre och samtidigt sätta en nödvändig press på idrottsorganisationer för att göra dem mer transparenta och demokratiska.
- Press måste sättas på de länder som i särskilt hög grad är hem för de kriminella personer som står bakom organiseringen av matchfixning.

Den svåra definitionen

En kort artikel som den här kan inte beskriva alla svårigheter med att ge en exakt definition av begreppet matchfixning. Men som den amerikanska forskaren Roger Pielke skriver kan man inte nöja sig med att använda principen ”jag vet det när jag ser det”.⁷

I sin senaste bok *The Insider’s Guide to Match Fixing in Football* presenterar experten Declan Hill denna berömvärd korta definition:

*”När en spelare eller domare bevisligen underpresterar under en idrottstävling för att försäkra att ett lag förlorar en match eller spelar oavgjort.”*⁸

Definitionen kan vara nyttig i det dagliga arbetet med upplysning och förebyggande verksamhet, men den är inte tillräckligt exakt för att kunna användas i ett internationellt samarbete mellan regeringar och idrottsorganisationer beträffande lagstiftning, övervakning, undersökning och sanktioner.

I utkastet till den internationella konvention, som Europarådet just nu förhandlar om, använder man inte begreppet matchfixning, utan istället: ”manipulation av idrottsresultat”:

7 Pielke, R. How Match Fixing is Defined in European Institutions.

8 Hill, D. (2013). *The Insider’s Guide to Match Fixing in Football*.

”Manipulation of sports competitions means an intentional arrangement, act or omission aimed at an improper alteration of the result or the course of a sports competition in order to remove all or part of the unpredictable nature of sports competition and to obtain an undue advantage for oneself or for others.” Denna breda definition inrymmer både försök att påverka tävlingar och deras utfall, och den gör ingen åtskillnad mellan politiska, prestigemässiga eller idrottsliga motiv.

Olika motiv och skadeverkningar

Declan Hill delar upp uppgjorda matcher i två kategorier: de som först och främst handlar om en bestämd sportslig effekt, exempelvis upp- eller nedflyttning i seriesystemet, och de som går ut på att tjäna pengar på gambling. Det är den senare kategorin med dess väldokumenterade förbindelse med organiserad, global kriminalitet som har utlöst de senaste årens starka reaktioner. Den formen av matchfixning har också, efter allt att döma, varit på stark frammarsch tack vare de möjligheter som internet har skapat för spel om pengar, överföringar av pengar och nätverksarbete, både för laglydiga medborgare och för kriminella. Eftersom det utmanar samhällets rättsordning är det också den form av matchfixning som kan motivera större insatser från offentliga myndigheter.

Mediernas dagliga nyhetstäckning skiljer inte alltid mellan de två olika typerna. Principiellt kan man ju också hävda att i förhållande till oskyldiga medspelare, motspelare och publik är skadeverkningen ofta densamma oavsett om det finns organiserad kriminalitet bakom eller inte. Såvida det inte har öppet ekonomiska skadeverkningar för andra, är det viktigt att upprätthålla att utredningar av en del uppgjorda matcher primärt hör hemma inom idrottens eget rättssystem. Det kan exempelvis vara tillfällen där idrottens egen konkurrensstruktur uppmuntrar spelare att förlora med vilja för att undvika att möta vissa motståndare senare i turneringen. Ett uppmärksammat exempel var de badmintonmatcher i OS 2012 där åtta spelare diskvalificerades för att medvetet ha försökt förlora i syfte att undvika tuffare motstånd i kvartsfinalerna. Liknande strategier förekommer även i stora mästerskap i både handboll och fotboll.

I flera länder och idrotter är spelarna förbjudna att spela på egna matcher hos vadsagningsfirmor, men det finns knappast något tvivel om att amatörspelare regelbundet överträder det förbudet. Oavsett om aktiviteten är skadlig för idrottens värdegrund kommer det nog vara för dramatiskt att kriminalisera den. Likaså kommer det vara svårt att mobilisera polis och domstolar vid de många tillfällen när ett lag lovar ett annat lag en back öl som tack för att de slog ett tredje lag, även om detta kan uppfattas som en orättvis påverkan av ett lags position i förhållande till konkurrenterna.

Inom professionell idrott är fallet ett annat. Här finns det långt fler gränsfall där skenbart milda former av fusk kan ha så stora skadeverkningar att det faller in under ekonomisk kriminalitet, även om det inte finns vadsagning med i bilden. Matcher som avgör upp- och nedflyttningar i seriesystemet har exempelvis stora ekonomiska konsekvenser, också på aktiemarknaden, vilket gör att uppgjort spel kan falla in under lagstiftningen som gäller privata verksamheter.

Utmaningen för politikerna, både nationellt och internationellt, är att utforma en lagstiftning som gör det möjligt att rama in de olika formerna av matchfixning med tillräcklig precision och med rätt styrka.

Idrottens dubbla dagordning

Många länder saknar dessutom tydliga definitioner av vad illegal gambling är. Här har idrottsrörelsen själv gjort sitt för att skapa förvirring. Inom den olympiska världen refererar man konstant till hotet från matchfixning och illegalt spel, som om dessa två fenomen var för alltid sammankopplade. Orsaken är först och främst att Internationella Olympiska Kommittén (IOK), SportAccord, fotbollsorganisationer och andra tongivande internationella organisationer vill koppa in en annan frågeställning i debatten om matchfixning, nämligen frågan om upphovsrätt (intellectual property rights).⁷

7 Se exempelvis det gemensamma utspelet från fotbollsorganisationerna UEFA, FIFPro, EPFL och ECA. (2013). European football united for the integrity of the game.

Genom att tydligt skilja mellan lagliga och olagliga spelföretag och binda de lagliga företagen till politiska allianser, arbetar den olympiska rörelsen på ett diskret sätt med att skapa en politisk förståelse för att de lagliga företagen ska betala avgifter till idrotten för att få erbjuda spel på idrottstävlingar. Det sker redan i ett antal länder, men inte överallt. Kopplingen är problematisk av flera anledningar, inte bara eftersom den drar uppmärksamheten från problemets kärna.

För det första strider inte allt som betecknas som illegalt spel i egentlig mening med nationell lagstiftning. Många asiatiska spelföretag opererar inom juridiskt oklara ramar. Det är mer korrekt att skilja mellan reglerad och icke-reglerad spelverksamhet. För det andra är, som redan nämnts, inte alla uppgjorda matcher knutna till spelmarknaden. För det tredje har de icke-reglerade spelverksamheterna som utgångspunkt samma objektiva, rationella intresse av att beskydda sin egen trovärdighet som de reglerade företagen. Om kunderna uppfattar att den oreglerade verksamheten består av bedragare flyttar de sina pengar till andra företag. För det fjärde argumenterar flera spelföretag för att avgifter på spelobjekt kommer att höja priserna på vadslagning och därmed faktiskt stärka den icke-reglerade spelmarknaden.

Det finns givetvis spelföretag som lever upp till de värsta föreställningarna om organiserad kriminalitet och som har matchfixning som en del av sin företagsmetod. Men det finns också icke-reglerade företag som är offer för organiserade, kriminella gamblare på samma sätt som reglerade företag.

Det går alltså inte att sätta likhetstecken mellan matchfixning och illegalt spel. Men man kan lugnt dra slutsatsen att också detta område präglas av brist på kunskap och data.

Saknad dokumentation

Det är styrkan i de enstaka fallen och inte mängden fall som har placerat matchfixning överst på den idrottspolitiska dagordningen. En av de stora svårigheterna är att det finns mycket få offentligt tillgängliga uppgifter, både om utbredningen generellt och om anknytningen till kriminella grup-

peringar. Man kan bara med säkerhet säga att den globala spelmarknaden är enorm och att den växer snabbt. Mycket tyder på att den är i samma storleksordning som den globala medicinindustrin.

Den icke-reglerade delen av marknaden finns det, på goda grunder, endast mycket osäkra uppskattningar av. Det som är gemensamt för uppskattningarna är att vadslagningen omsätter mer än spelen på den reglerade marknaden och att den spänner ifrån ”flera hundra miljarder euro”⁸ till omkring 1 300 miljarder US-dollar”.

Om profiten, och därmed möjligheten att lägga pengar på att finansiera uppgjorda matcher, också är större hos de oreglerade företagen är mer osäkert. De betalar vanligtvis tillbaka en mycket större del av insatsen till spelarna än vad de officiella spelföretagen gör, ibland upp till 99 procent. De officiella spelbolagen är mer återhållsamma med pengarna men ska i gengäld betala skatt, avgifter, bidrag till välgörande ändamål med mera. Fotboll är inom alla typer av spel mest populärt att spela på, därefter kommer cricket och tennis. Ju mer det spelas på en sport desto större profit kan gamblarna få och ju mer utsatt är sporten för försök till fusk.

Tryck på de asiatiska länderna

Enligt Declan Hill och en rad andra experter kan man göra stora framsteg i kampen mot matchfixning med förhållandevis enkla ingrepp. Det verkar som om matchfixning till mycket stor del arrangeras av ett begränsat antal kriminella spelsyndikat med huvudkontor i länder som Thailand, Malaysia, Indonesien och Singapore. Det kan röra sig om en särskilt mäktig grupp med starka förbindelser till både företagsvärden, polis och politiker. Utifrån kan det vara svårt att ha insyn och veta om de har ett särskilt skydd i hemlandet. Men många av de besvärliga internationella förhandlingarna kunde ha undvikits om de nämnda länderna själva hade försökt bekämpa dessa kriminella grupperingar. En bojkott av dessa fyra länder från idrottens sida, menar Declan Hill, ”skulle kunna lösa problemen på sex veckor”.⁹

8 Interpols generalsekreterare Roland K. Noble på en konferens i Rom. (2013).

9 Från sessionen *Match-fixing cure: Is the mafia invincible?* Under Play the Game 2013.

Under alla omständigheter är det nödvändigt att i högre grad än i dag engagera dessa länder i kampen mot matchfixning. Resten av världen kan införa nog så hårda åtgärder, men om inte personerna bakom organisationerna drabbas av ekonomiska och juridiska förluster i hemländerna kommer de snart att hitta andra sätt att övervinna de nya hindren utifrån.

Declan Hills databas

Den största delen av vår faktiska kunskap om matchfixning härstammar i praktiken i första hand från polisutredningar, och i andra hand från avslöjanden av journalister från ett antal fall i Asien och Europa: Singapore, Malaysia, Vietnam, Kina, Tyskland och Balkanområdet samt från Europols Operation VETO som tidigare nämnts. Dessutom har både Interpol, Europol och de stora spelföretagen troligtvis samlat in en stor mängd data som de håller dolda för offentligheten av hänsyn till undersökningen.

Det hittills mest ambitiösa försöket att systematisera den offentligt tillgängliga kunskapen om matchfixning har genomförts av tidigare nämnde Declan Hill, som en del av hans doktorandprojekt vid Oxfords universitet. Hill har byggt upp tre databaser varav den viktigaste rymmer 301 uppgjorda fotbollsmatcher från 60 olika länder.

Utifrån databaserna har Declan Hill, i sin nya bok *The Insider's Guide to Match Fixing in Football*, dragit slutsatser om ett antal kännetecken vid uppgjorda fotbollsmatcher som ger oss större kunskap om vem som arrangerar matcherna och hur.¹⁰ Utifrån materialet kan Declan Hill exempelvis dra slutsatserna att:

- Tre fjärdedelar av den manipulation som sker med *sportsliga syften* förekommer i slutet av en säsong. I nio fall av tio (88 procent) styrs detta av klubbledarna. Uppgjorda matcher med *syfte att spela om pengar* förekommer under hela säsongen och styrs utifrån av gamblarna själva (86 procent).

¹⁰ Hill, D. (2013).

- Domarna är relativt sällan (14 procent) inblandade i uppgjorda matcher där lag med mycket olika styrka möts, medan domarna och spelarna är lika representerade i matcherna mellan jämbördiga lag.
- Spelarna blir initialt sällan hotade eller tvingade att ingå avtal om uppgjorda matcher. När våld och hot används sker det i regel för att upprätthålla ett redan ingått samarbete.

Sist men inte minst ger Declan Hill journalistiska och akademiska belägg för att anta att professionella fotbollsspelares arbetsförhållanden är en avgörande faktor för om spelaren kan lockas att medverka i matchfixning. När spelaren befinner sig på en arbetsmarknad där lönen är låg, oregelbunden eller helt uteblir och där familjens dagliga ekonomi påverkas, blir det naturligtvis rationellt att överväga erbjudandet om stora och lättförtjänta pengar från en illegal parallellvärld. Den risken underbyggs av en rapport från det internationella spelarfacket FIFPro, den så kallade Östeuropas svarta bok.¹¹ I en undersökning bland över 3 000 spelare från 15 länder i Östeuropa och på Balkan tillkännagav 41 procent av spelarna att de inte fick sin lön i tid. Tolv procent av spelarna berättade att de blivit kontaktade angående uppgjorda matcher och över hälften av den gruppen fick inte lönen utbetald i tid. De hantlangare som opererar på fältet på de kriminella spelsyndikatens vägnar har en fallenhet för att hitta de spelare och de klubbar som lider under ekonomiskt och sportsligt tryck.

Korrupta klubbar och förbund

En bidragande orsak till matchfixning är de korrupta och ogenomskinliga förhållandena i många klubbars ledning och i idrottsförbund, både nationellt och internationellt. Det är väldokumenterat att många klubbledare aktivt tänker ut, och utför, manipulation av matcher och åtskilliga fall visar att ledarna på förbunds nivå är involverade, exempelvis i den berömda italienska skandalen Calciopoli.

Internationella fotbollsförbundet (Fifa) lider av nya skandaler som har rötter långt tillbaka i tiden och visar ett mönster av organiserad korruption. Också

¹¹ FIFPro. (2012). *FIFPro Black Book Eastern Europe*.

stora idrotter som handboll, volleyboll, bordtennis, cykling och tyngdlyftning lider av ogenomskinligt, och ibland regelrätt korrupt ledarskap. Många av de konkreta exemplen har genom åren intensivt beskrivits och debatterats i regi av det danska initiativet Play the Game.¹²

Det betyder att den enskilda idrottsutövaren lättare frestas att fuska om hon eller han känner att alla andra gör det. Det innebär också att idrottens egna organisationer aldrig kan bli trovärdiga samarbetspartners till offentliga myndigheter i kampen mot den organiserade kriminaliteten om de inte själva lyckas hålla rent i sitt eget hus.

Det blir dessutom knappast möjligt att begränsa matchfixning utan idrottsorganisationernas medverkan. På grund av detta måste man i debatten om matchfixning uppmuntra resten av samhället att lägga stor press på idrottens organisationer och främja god styrning, så kallad good governance.

Denna press är svår att genomföra eftersom idrottens autonomi är ett mycket känsligt ämne. Bortsett från den Internationella Olympiska Kommittén, som är en privat och sluten organisation där dess ledande kommitté själv utser nya medlemmar, är alla idrottsförbund i princip organiserade som demokratiska föreningar och föreningsfriheten skyddas av FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och många länders författningar.

Idrotten rustar upp

Idrottens egen insats mot matchfixning har varit något ombytlig, men det finns också bra exempel. Den europeiska fotbollsorganisationen Uefa har gjort en relativt konsekvent insats under de senaste fem åren, och SportAccord, en sammanslutning av ungefär 100 internationella förbund, har utarbetat ett ganska omfattande undervisnings- och upplysningsmaterial.¹³

Den Internationella Olympiska Kommittéen samlade i mars 2011 utvalda regeringar, spelföretag och internationella organisationer i en rad arbetsgrupper som hittills mest har utformat banala rekommendationer om mer

¹² Se exempel på www.playthegame.org.

¹³ SportAccord. (2012).

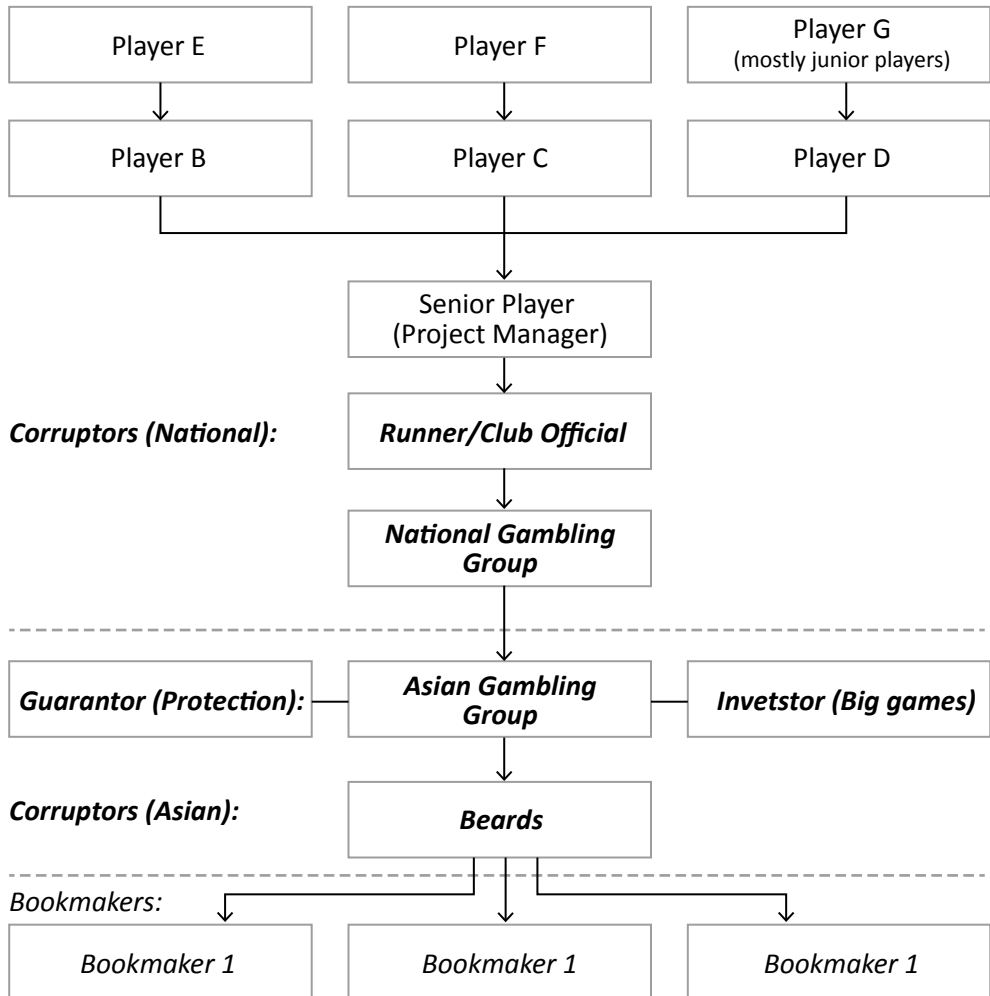
förebyggande arbete, mer nätverksarbete med mera. Under den nya ledaren Thomas Bach verkar IOK ha erkänt att det måste göras en större insats från den egna organisationens sida, eftersom denna är den som mest av alla påstår sig vilja främja sportens moraliska värden. I december 2013 tillkännagav IOK att de ska upprätta en fond på tio miljoner US-dollar för att beskydda utövare mot ”varje form av manipulation och tillhörande korrupcion”. IOK vill samtidigt upprätta The Integrity Betting Intelligence System (IBIS) för att samla in och fördela kunskap mellan de internationella förbunden. Slutligen lovar IOK att samarbeta med Interpol på det sätt som Fifa redan gör. Under perioden då korrupsionsanklagelserna mot Fifa var som störst beslutade Fifa att betala 20 miljoner euro under en tioårsperiod till Interpol för ett upplysnings- och utbildningsprogram.

Motstånd mot en central institution

I gengäld mot ovan nämnda insatser har både IOK och den övriga idrotten kämpat hårt mot inrättandet av en central internationell organisation enligt WADA-modellen. Uppenbart fruktar idrotten ett försvagat självstyre genom att återigen ingå i ett förpliktigande samarbete med regeringarna. På grund av finanskrisen har regeringarna inte heller visat ett stort intresse av att ge pengar till en ny global institution. Detta belyser en av de största svårigheterna i kampen mot matchfixning:

Alla är eniga om kravet på en effektiv koordinering på både internationell och nationell nivå av idrottsorganisationer, spelmyndigheter, polis, domstolar, transnationella organisationer och andra intressenter. Men få vill erbjuda lösningar på inom vilka ramar och på vilket sätt denna koordinering ska organiseras. Och framför allt har ingen lust att betala. Det är knappast troligt att koordineringen sker helt av sig självt. Medan aktörerna således håller sig taktiskt passiva för att inte dra på sig nya utgifter kan kriminella grupper förstärka sina nätverk, aktiviteter, expertis, profit och rörelsekapital. Därigenom kan snålheten och beröringsskräcken leda till att notan blir hög för både idrotten och för samhället.

Players:

Figur 1: En typisk struktur för organisering av matchfixning med ursprung i Asien. Centralt står en grupp kriminella gamblare som hjälps av en beskyddare och i särskilda fall av en extern investerare. Dessa grupper arbetar via ett sambandskontor i det land där den uppgjorda matchen ska äga rum. Det nationella kontoret använder så kallade "runners" (underhuggare) för att skapa kontakt och ingå avtal med spelare och klubbar. Internt i klubben är en eller flera spelare ansvariga för att rekrytera andra spelare och att matcharrangeringen genomförs korrekt.

Ur Hill, D. (2013) *The Insider's Guide to Match Fixing in Football*.

I figuren använder sig männen som ligger bakom organisationen av ”beards” (slangord för anonyma hjälpare) som utan att bli igenkända kan satsa pengar hos en eller flera vadslagningsfirmor. Oavsett om vadslagningsfirmorna är legala eller illegala är firmorna i detta sammanhang offer.

Böcker i ämnet

Hawkins, E. (2013). *Bookie Gambler Fixer Spy: A Journey to the Heart of Cricket's Underworld*.

Hill, D. (2008). *The Fix: Soccer and Organized Crime*. Kanada: McClelland&Stewart.

Hill, D. (2008). *Det aftalte spil – fodbold og forbrydelse*. Danmark: Forlaget Bagland.

Hill D. (2013). *The Insider's Guide to Match Fixing in Football*. Kanada: Anne McDerimid & Associates.

Aktörer

Europarådet har varit drivkraft i att styrka regeringarnas intresse för matchfixning och leder nu förhandlingarna om en internationell konvention (ett bindande avtal) mot manipulering av idrotts-tävlingar. ec.europa.eu/sport/index_en.htm

EU:s tre institutioner: Ministerrådet, Europaparlamentet och Europakommissionen, har under de senaste åren tagit olika initiativ i kampen mot matchfixning. ec.europa.eu/sport/index_en.htm

INTERPOL beslutade under 2011 tillsammans med Fifa att det internationella polissamarbetet ska etablera en agentur som ska utföra upplysnings- och utbildningsarbete rörande matchfixning. För detta betalar Fifa 20 miljoner Euro under tio år till Interpol.

www.interpol.int/Crime-areas/Corruption/Integrity-in-sport

SportAccord, en paraplyorganisation för över 100 internationella idrottsorganisationer, införde 2012 ett online-utbildningsprogram riktat mot utövare, tränare och ledare.

www.sportaccord.com/en/what-we-do/sports-integrity/

ICSS, The International Centre for Sports Security, är en privat organisation finansierad av Qatar, som arbetar med upplysning, rådgivning och forskning inom områden som berör sportens integritet och säkerhet. www.icss.org

Play the Game är en del av idrottens Analyseinstitut I Danmark och arbetar för att främja demokrati, öppenhet och yttrandefrihet inom idrotten. Sedan 2005 har Play the Game diskuterat matchfixning på sina konferenser och webbplatsen www.playthegame.org rymmer en mängd artiklar, föredrag, video- och ljudupptagningar om ämnet.

Referenser

- 146 goals: NNL publish names, photograph. nigerianfootballleague.com/146-goals-nnl-publish-names-photographs. (Hämtad 23 januari 2014).
- FIFPro. (2012). *FIFPro Black Book Eastern Europe*. www.fifpro.org/en/don-t-fix-it/black-book. (Hämtad 21 januari 2014).
- Hill, D. (2013). *The Insider's Guide to Match Fixing in Football*.
- KEA European Affairs. (2012). *Match-fixing in sport*. A mapping of criminal law provisions in EU 27. *Match-fixing cure: Is the mafia invincible?*. Play the Game 2013. www.playthegame.org/conferences/play-the-game-2013/on-demand-streaming.html.
- Oxford Research A/S. (2010). *Examination of threats to the integrity of sports*. Rapport beställd av EU-kommissionens sportenhet, offentliggjort 14 april 2010.
- Pielke, R. *How Match Fixing is Defined in European Institutions*. leastthing.blogspot.dk/2012/10/how-match-fixing-is-defined-in-european.html. (Hämtad 21 januari 2014).
- Pressmeddelande från Europol 6 februari 2013. www.europol.europa.eu/content/results-largest-football-match-fixing-investigation-europe. (Hämtad 21 januari 2014).
- SportAccord. (2012). www.sportaccord.com/en/what-we-do/sports-integrity. (Hämtad 21 januari 2014).
- UEFA, FIFPro, EPFL & ECA. (2013). *European football united for the integrity of the game*. www.uefa.org/MultimediaFiles/Download/uefaorg/Clubs/01/93/51/24/1935124_DOWNLOAD.pdf. (Hämtad 23 januari 2014).
- UNESCO. (2013). *Declaration of Berlin from MINEPS V*. unesdoc.unesco.org/images/0022/002256/225617m.pdf. (Hämtad 21 januari 2014).
- World Soccer. *The Calciopoli Scandal*. worldsoccer.about.com/od/Soccer-History/a/The-Calciopoli-Scandal.htm. (Hämtad 24 januari 2014).